HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואימא פריטי [ה]פריטי דדהבא לא עבדי אינשי זהב בדינרין [א]אין פחות מבשני דינרין כסף זהב ואימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא קאמר אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה [ב](רישא דקתני כסף בדינרין אין פחות משני דינרין זהב כסף אמאי אימא כספא נסכא בתרי דינרי כספא קאמר) א"ר אשי [ג]רישא דכתב דינרי סיפא דכתב דינרין ומנא תימרא דשאני בין דינרי לדינרין [ג]דתניא [ד]האשה שהיו עליה ספק חמש לידות ספק חמש זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה היו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה מעשה ועמדו קינים בירושלים בדינרי זהב אמר רבן שמעון בן גמליאל המעון הזה אם אלין הלילה עד שיהו בדינרין נכנס לבית דין ולימד האשה שהיו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה ועמדו

פריטי דדהבא לא עבדי אינשי. כשום אתרא: ודלמא בתרי דינרי דהבא פריכא קאמר ליה. כלומר זהב בדינרין תרוייהו בזהב מיירי אלא שזה מטבע ואידך הוי דהבא פריכא והכי קאמר דהבא פריכא בשום שני דינרין זהב לוה פלוני מפלוני: אי הכי רישא נמי. בין לאידך בריתא קמייתא דקתני כסף בדינרין אין פחות מבשני דינרין דהבא כסף נימא יד בעל השטר כו' והוה לנו לפרש גרוטאות כסף בשני דינר כסף ובין דהך מתניתא דקתני דהבא דינרין ודינרין דהבא אין פחות משני דינרין זהב נימא אין פחות משום שני דינרין כסף זהב: רישא דכתב דינרי. דמשמע דינרי זהב אבל דינרין סתם משמע של כסף: ומנא תימרא דשאני לן בין דינרי לדינרין. שזה דינרין של כסף וזה של זהב: דתנן. בשילהי פרק קמא דכריתות (ח.) האשה שיש עליה ספק חמש לידות חמש פעמים הפילה ספק רוח ספק ולד: ספק חמש זיבות. כגון מקולקלת למנייה ורואה חמשה חדשים שלשה ימים רצופים בכל חדש ספק בימי נדה ספק בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה שהם ימי זיבה וחייבת בקרבן: מביאה קרבן אחד. ליטהר מטומאתה תור לעולה ותור לחטאת ואינו נאכל לחטאת העוף בא על הספק ואינו נאכל כדנפקא לן ממתני' דרבי יוסי בר' חנינא במסכת נזיר (דף כט.): ואין השאר עליה חובה. שבקושי תירנו להביא חטאת העוף על הספק כדי לטהרה מספק טומאתה משום דהחיה חטאת אחלא לקבורה וכיון דמיטהרא בקרבן אחד כדאמרינן במסכת כריתות (ח.) דומיא דאשה טמאה דמיחייבא חמש טבילות ובטבילה אחת מטהרת תו לא מייתי חטאת מספק להביאו לבית הספול: והשאר עליה חובה. וכגון שילדה לאחר מלאת אבל על הלידה שבתוך מלאת נפטרת בקרבן אחד על שניהם ומזאת תורת היולדת נפקא לן בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (כריתות דף ט:): המעון הזה. בית המקדש נקבע: עד שיעמדו בדינרין. של כסף כלומר שיהא בזול: ואין השאר עליה חובה. טעמא דר' שמעון ור' עקיבא דאמרי התם תאמר על אחת ותיפטר מפרש התם בפרק קמא (ח.): ועמדו

והגמרא היה יודע שכן היא מברייתא אחת שנויה [ד] וכעין זה נ"ל בתחלת ר"ה (דף ג:) שמחלק הגמרא בריתא דתנו רבנן ואע"פ שהיא אחת (ג) והכי פריך אימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא (ד) כיון שהזהב דינרין ודינרין זהב הן דינרי זהב כמו כן זהב בדינרין יהא של זהב כיון שבזהב משתעי שטר כי למה י"ל שלא יהא הדינרין זהב מאחר שכתב (ה) בשטר [ה] ועוד כמו כסף בדינרין שהן דינרי זהב מ"מ סתם דינרין הן של זהב אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה לכך יש לנו לומר שהדינרין של כסף אע"פ שיש זהב בשטר אבל רישא דבריתא בתריתא (ו) אע"פ שיש בה נמי דינרין דמשמע נמי של כסף וסתם דינרין של כסף הן כל כמה דלא אמר זהב בדינרין אין לומר שם כל"ל: (ז) בא"ד דיד בעל השטר על התחתונה אי הכי רישא נמי ולא גרסי' נמי בריש"ל. ר"ג משום דאי גרסינן [הכי משמע] דפריך מזהב דינרין כו' דהיינו בריתא בתריתא: (ח) ד"ה אמר רב אשי וכו' דאמר בנכסות האחין שחלקו מתאה יוכיח: (ט) ד"ה לפי הספרים וכו' דלמא הא דקאמר דינרי זהב כל"ל ותיבת של נמחק: (י) בא"ד יאמר לעולם דינרין ולא דינרי סתם. ר"ג ר' פי' אין צריך שיאמר דינרי אלא לעולם יכול לומר דינרין גבי זהב כמו גבי כסף וה"ש שיכול לומר גבי כסף דינרי [והא דקאמר] וסתם דינרין כשאינו מפרש מיירי בשל כסף לאו דווקא אלא ה"ה דינרי נמי סתמא מיירי בשל כסף אלא דבדיקות לא יוכל לומר דינרין כי אם דינרי: (כ) בא"ד קיש ליה שדינרי הם של זהב וכו': (ל) ד"ה ה"נ נמנס וכו' האשה שיש עליה חמש לידות ולפות מביאה קרבן אחד ואוכלת: (מ) בא"ד ליפטר מהראשון דולמי האחרון אינו וכו' שהראשון פוטר אפי' לידה דלאחר מלאת כמו בתוך מלאת:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה (כדף הקודם) אימא וכו' ובין בכתובות דפרק ואימא נסכא מכח דיד בעל השטר על התחתונה פריך וקשה כדפריש"ת ואומר רבי דנסכא משינה טובא ואפילו הכי פריך ואימא נסכא כו' כיון שכתב סתם אימור כל"ל: (ב) בא"ד ההתם הכי פריך ואימא פריטי ממש ומשני פריטי דכספא לא עבדי וכו' אבל הכא הכי פריך: (ג) ד"ה אי הכי וכו' והכי פריך. נ"ב לעומר מה שקשה לפי' זה ליישב דאי הכי מ"ש ה"פ כו': (ד) בא"ד בתרי דינרי דהבא קאמר כיון שהזהב דינרין: (ה) בא"ד מאחר שכתב זהב בשטר ועוד: (ו) בא"ד רישא דבריתא בתריתא זהב דינרין ודינרין זהב אע"פ שיש בה נמי דינרין דמשמע נמי של כסף ופתם דינרין של כסף הן מ"מ כל כמה דלא אמר זהב בדינרין אין לומר שם כל"ל: (ז) בא"ד דיד בעל השטר על התחתונה אי הכי רישא נמי ולא גרסי' נמי בריש"ל. נ"ב משום דאי גרסינן [הכי משמע] דפריך מזהב דינרין כו' דהיינו בריתא בתריתא: (ח) ד"ה אמר רב אשי וכו' דאמר בנכסות האחין: (ט) ד"ה לפי הספרים וכו' דלמא הא דקאמר דינרי זהב כל"ל ותיבת של נמחק: (י) בא"ד יאמר לעולם דינרין ולא דינרי סתם. נ"ב פי' אין צריך שיאמר דינרי אלא לעולם יכול לומר דינרין גבי זהב כמו גבי כסף וה"ש שיכול לומר גבי כסף דינרי [והא דקאמר] וסתם דינרין כשאינו מפרש מיירי בשל דינרין כשאינו מפרש מיירי בשל כסף לאו דווקא אלא ה"ה דינרי נמי סתמא מיירי בשל כסף אלא דבדיקות לא יוכל לומר דינרין כי אם דינרי: (כ) בא"ד קיש ליה שדינרי הם של זהב וכו': (ל) ד"ה ה"נ נמנס וכו' האשה שיש עליה חמש לידות ולפות מביאה קרבן אחד ואוכלת: (מ) בא"ד ליפטר מהראשון דולמי האחרון אינו וכו' שהראשון פוטר אפי' לידה דלאחר מלאת כמו בתוך מלאת:

רבינו גרשום

כלומר צריך ליתן לו זהב ששוה שני דינרים של כסף מזהב: אימא נסכא. התיכה קטנה: פריטי דדהבא לא עבדי אינשי. ל) ואותו מטבע של זהב הוא ומשקל דינר: זהב בדינרין כו'. אמאי יהיב שוה שני דינרין של כסף מזהב ותו לא: ואימא דהכי מחייב ליתן לו בשוה שני דינרין של זהב ואמאי אמר אין פחות מבשני דינרי כסף זהב: אמר אביי. משום הכי אין גובה אלא שוה ב' דינרין של כסף מזהב דיד בעל השטר על התחתונה: אי הכי. דיד בעל השטר על התחתונה רישא דקתני כסף בדינרין אין פחות מבשני דינרי זהב כסף דמשמע שוה שני דינרין של זהב יתן לו מכסף אמאי. הכא נמי נימא נותן כסף נסכא שאינו טבוע בשוה שני דינרין של כסף ואמאי נותן לו שוה שני דינר זהב מכסף דהיינו יד בעל השטר על העליונה: אמר רב אשי רישא משום דכתב ביה כסף בדינרי. דמשמע דינרי של זהב ומשום הכי גובה שוה שני דינרין של זהב מכסף. וסיפא משום הכי אינו גובה אלא שוה ב' דינרי של כסף מזהב. דכתב בשטר דינרין דמשמע דינר של כסף; ומנא תימרא. דדינרי היינו דזהב ודינרין הן של כסף; שהפילה ה' פעמים ואינה יודעת אם ולד הפילה דחייבת קרבן או אם רוח הפילה דפטורה מקרבן. והכי הוא ספק ה' זיבות שראתה ג' ימים ואינה יודעת אם בתוך י"א יום ראתה והיא זבה וצריכה קרבן או בתוך ז' ימי נדה ראתה ואינה צריכה קרבן. הואיל דמספקא לן בקרבן אחד שהיא ואוכלת בו ביום דהיינו קדשים קלים בדאמ' הביא כפרתו אוכל בקדשים ואין השאר ד' קרבנות עליה חובה להביא: אם ילדה ה' לידות ודאות או [היו עליה] ה' זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים דאמרי' שם לידה אחת היא ושם זיבה אחת היא והשאר קרבנות עליה חובה להביא קרבן אחד על כל לידה ועל כל זיבה וזיבה הואיל דודאי הוא ומביאה אימתי שתרצה: מעשה שעמדו קינין בירושלים. קרבן יולדת וקרבן זבה שהן קינין תורין ובני יונה ועמדו בדינרי זהב אלמא דדינרי היינו זהב: המעון הזה. נשבע בבית המקדש: עד שיהיו בדינרים. כלומר אני אזלולם עד שיעמדו בדינר של כסף: ולמה מביאה קרבן אחד שמלמדין אותה לומר שהיא מביאה קרבן על לידה אחרונה או על זיבה אחרונה ופוטרת את הראשונות דשם לידה אחת היא ושם זיבה אחת היא ואוכלת בזבחים דטהורה היא ואין השאר עליה חובה משום דאחרון פוטר את כולן ונתזלולו קינין עד שעמדו בריבעתן היינו חצי דינר כסף ולא משום כהי קרי ריבעתן

מוסף רש"י

ספק חמש לידות ספק חמש זיבות. ספק זיבה, כגון טוענה שראתה ג' ימים ואינה יודעת אם בימי נדותה אם בימי זיבה, מביאה קרבן ואינו נאכל, ספק לידה כגון שהפילה ואין יודע מה, האשה שיש עליה ה' ספקות של לידה או ה' של ספק זיבה, מביאה קרבן אחד. מטעת העוף הבאה על הספק, ואוכלת בזבחים. שהרי הקרבן הזה למהרה בא והרי הוא כעיכלה, אם נטמאת האשה כמה טומאות בעילה אחת עולה לטולן, אף קרבן זה כן (כריתות ח.). ואין השאר עליה חובה. לא הצריכוה מבמיים להביאן, שאף האחת בקושי תמיהו להקריבה ספק מליקת מולין למזבח, שאם לא כן אין לה ליטהר בקדשים (שם). היו עליה כו' ואוכלת בזבחים. כמו שפיבשמי, והשאר עליה חובה. כלומרינן (שם ט:) יכול תביא על הלידה שלאחר מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת קרבן אחד לשניהם, מ"ל זאת (שם ח.). ועמדו קינים. שני קינין ד' תורין, בדינרי זהב. בשני זהוביו, קן לזיר זהב (שם). המעון הזה. שבוטה (שם). בכנס לבית דין ולימד כו'. אע"פ שהיקל על דברי תורה, עת לעשות לה' הוא, שלמלמדי לא יעמוד ומלבו מלבטיל אפילו אחד, ואילמו בקדשים בטומאת הגוף (שם).

מוסף תוספות

א. לא משמע שהוא חייב לו מטבע, ואמאי מגבהו מה שירצה דמשמע שיתן לו ממטבע הפחות. תמוהות קי: תוס' ד"ה ואימא. ב. ה"נ נימא נותן כסף נסכא שאינו טבוע בשוה שני דינרין של כסף ואמאי נותן לו שוה שני דינר זהב מכסף. רגיו גרשום. ג. מ"מ גבי הדדי מיתניאן ובריתא אחת היא. שיטה מקובלת בסם תוס' סל"ש. ד. [ענר"ל דקרי לה רישא משום שהביאה התלמוד תחלה. סס. ה. דלמה נאמר שיתן מין שאינו נזכר בשטר. סס. ו. כ"ש ברישא דאין מוזכר בשטר אלא כסף בדינר. סס. ז. דלא סתר לשיניא קמא. סס. ובתוס' כתבו: רישא דכתב דינרי ומשמע זהב וסיפא דכתיב דינרין ומשמע כסף, והיינו כמו אלא, ולא צריכנא לשנויי דיד בעל השטר על התחתונה. שיטה מקובלת. ח. שיש דברים דהיכא דהדין מסופק לחכמים כי הכא עשו אותו כודאי פלגא הכי ופלגא הכי, ויש דברים שאמרו חכמים (שבועות מח:) ותשתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, ויש דברים שאמרו חכמים שודא דדייני כי התם ברוש המוכר את הבית (ב"ב סב:) אית דאמרי לה להאי גיסא ואית דאמרי לה להאי גיסא שודא דדייני. בכורות מח. תוד"ס דאמר. ט. והנכון דהדהפוך הוא (בבריתא קמייתא) בין דינרי לדינרין וכהיא דאמרינן בגמ' לקמן על אידך בריתא, והא דלא פרישו לה הכא נטרו לה עד אידך בריתא לברורה כולה, וכן פי' רבינו שמואל, וכן פי' הוא ז"ל דהא דפרכינן לקמן אי הכי רישא נמי קושיין בין על בריתא דקתני סיפא דהוו דינרי זהב, בין על רישא דבריתא דקתני בעיקר נוסחי דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות משני דינרין דהב. ויעט"ש. ועיין בשיטה מקובלת שמצא כן בסם תוס' דרישא דכתב דינרי ומשמע זהב וסיפא דכתיב דינרין ומשמע כסף והיינו כמו אלא, ולא צריכנא לשנויי דיד בעל השטר על התחתונה. י. [ד]כבר נתחייבה בקרבן הראשון קודם לידה שניה, ולכפוף מלאות שבא שתי קרבנות. לש"י פסחים ג. יא. ורש"י ז"ל גריס בכריתות ואין השאר עליה חובה, ופירש ואע"פ שהקל על דברי תורה עת לעשות לה' הפרו תורתך שהיה ירא פן ימנעו להביא ויאכלו קדשים בטומאת הגוף, ולא נהיה, דלא יתכן שיוציא שקר מפיו ויקל על דברי תורה בשביל חששא זו, והא דאמר שמואל במ' סוכה (לד:) אשור זבייניכו להנהו דמזבני אסא ואי לא דרשינא לכו כר"ש, ובפסחים (ל.) להנהו דמזבני כנדי אשור זבייניכו ואי לא דרשינא לכו כר"ש, היינו משום דהכי ס"ל, אבל אי לא הוה ס"ל לא היה אומר כן. שיטה מקובלת בסם הרא"ש. ועיי"ש בפוסק בתוד"ס ובלרוס. ועיין ריטב"א.

מד א ב מיי' פכ"ז מהל' מלוה ולוה הלכה יז סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מב סעיף יג ע"ש בהג"ה: מה ג מיי' פ"א מהלכות ממזרים כפה"י:

ל) [במגמות קו. מיתא אמר רב פפא פריטי דדהבא וכו'], כ) כל זה מוחק רש"ל וכן ר"ל אי הכי רישא נמי אמר רב אשי כו', ג) ר"ל דתנן, ד) כריתות ח. [טהרות פ"ד מי"ג], ה) וע"ש בתוס' קו. ד"ה ודלמא), ו) ר"ל לדמויה. רש"ש, ז) רש"ל וגר' רש"א אמאי לא מתניא בין ב"ת ובין לא ב"ש בין לדינרין אבל כסף, ח) לגי' רש"א מה"ד לשון ר"א.